

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ФІНАНСІВ, БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ ТА СТРАХУВАННЯ

Декан економічного факультету
А.В. Череп
29 08 2022

РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

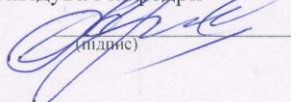
підготовки бакалаврів
очної (денної) та заочної (дистанційної) форм здобуття освіти
спеціальностей: 071 «Облік і оподаткування»,
072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

освітньо-професійних програм «Облік і аудит», «Фінанси і кредит»

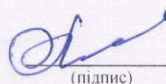
Укладач: Лепьохін Олександр Васильович, к.е.н., доцент, доцент кафедри
фінансів, банківської справи та страхування

Обговорено та ухвалено на засіданні
кафедри фінансів, банківської справи та
страхування

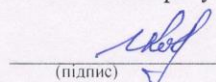
Протокол № 1 від "29" 08 2022 р.
Завідувач кафедри

 (підпис) А.П. Кущик
(ініціали, прізвище)

Погоджено
з навчально-методичним відділом

 (підпис) О.В. Лещинська

Ухвалено науково-методичною радою
економічного факультету
Протокол № 1 від "29" 08 2022 р.
Голова науково-методичної ради
економічного факультету

 (підпис) І.І. Колобердянко
(ініціали, прізвище)

2022 рік

1. Опис навчальної дисципліни

1	2	3	
Галузь знань, спеціальність, освітня програма рівень вищої освіти	Нормативні показники для планування і розподілу дисципліни на змістові модулі	Характеристика навчальної дисципліни	
		очна (денна) форма здобуття освіти	заочна (дистанційна) форма здобуття освіти
Галузь знань 07-Управління та адміністрування	Кількість кредитів – 3	Обов'язкова	
		Цикл дисциплін Цикл професійної підготовки спеціальності	
Спеціальність 071 «Облік і оподаткування», 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»	Загальна кількість годин – 90	Семестр:	
		1-й	1-й
Освітньо-професійна програма «Облік і аудит», «Фінанси і кредит»	Змістових модулів – 4	Лекції	
		28 год.	6 год.
		Практичні	
Рівень вищої освіти: бакалаврський	Кількість поточних контрольних заходів – 8	14 год.	4 год.
		Самостійна робота	
		18 год.	50 год.
		Вид підсумкового семестрового контролю: екзамен	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою є формування у студентів системи знань про сучасний стан продуктивних сил України та умови і закономірності формування української регіональної економічної політики в ринкових умовах, що дасть їм змогу приймати економічно обґрунтовані рішення, які не будуть завдавати шкоди довкіллю, населенню та економічним об'єктам.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Регіональна економіка» є: засвоєння концепції розміщення продуктивних сил та формування економічних регіонів; опанування теоретичними засадами регіональної економічної політики; визначення ролі держави в економічній системі країни, методів та інструментів її впливу на регіональну економіку; визначення підходів до оцінки ефективності розвитку регіонів; оволодіння знаннями про територіальну і галузеву структуру господарського комплексу України та її економічних районів; засвоєння знань про раціональне використання природних, науково-виробничих, людських ресурсів регіонів; опанування принципів раціонального природокористування та охорони навколишнього середовища, понять про екологічний моніторинг, екологічні нормативи і стандарти.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен набути таких результатів навчання (знання, уміння тощо) та компетентностей:

Заплановані робочою програмою результати навчання та компетентності	Методи і контрольні заходи
1	2
Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу (ЗК01)	Підготовка та презентація доповіді за результатами самостійної роботи за темами 1, 2. Опитування
Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями (ЗК07)	Підготовка та презентація доповіді за результатами самостійної роботи за темами 3, 4. Опитування
Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу, оцінювати сучасні економічні явища (СК01)	Підготовка та презентація доповіді за результатами самостійної роботи за темами 5, 6. Опитування
Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем (ПР01)	Підготовка та презентація доповіді за результатами самостійної роботи за темами 7, 8. Опитування
Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик фінансових систем, а також особливостей поведінки їх суб'єктів (ПР14)	Підготовка та презентація доповіді за результатами самостійної роботи за темами 9, 10. Опитування
Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати (ПР16)	Підготовка та презентація доповіді за результатами самостійної роботи за темами 11, 12. Опитування

Міждисциплінарні зв'язки.

Відповідно до структурно-логічної схеми ОПП «Облік і аудит», «Фінанси і кредит» курс «Регіональна економіка» тематично пов'язаний з дисципліною «Економічна теорія».

В свою чергу, набуті студентами знання та навички з курсу «Регіональна економіка» будуть необхідні їм при вивченні таких дисциплін:

1. «Макроекономіка» (за рахунок формування теоретичних знань особливостей галузевої структури національної економіки, формування міжгалузевих господарських комплексів та практичних навичок щодо визначення окремих показників розвитку регіонів країни).

2. «Мікроекономіка» (за рахунок формування знань зі сфери взаємодії окремих економічних суб'єктів, механізму функціонування конкретних ринків та практичних навичок щодо розрахунку показників ефективності на рівні суб'єктів мікросистеми).

3. «Економіка підприємства» (за рахунок формування знань принципів суспільного поділу праці, особливостей галузевого розміщення виробництва та вміння здійснювати оцінку ресурсних складових підприємницької діяльності).

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Предмет, метод і завдання дисципліни «Регіональна економіка»

Предмет, метод і завдання дисциплін.

Об'єкт та предмет дослідження регіональної економіки. Схема взаємодії продуктивних сил. Географічний детермінізм.

Просторова економіка. Загальний детермінізм. Принципи наукових досліджень: принцип територіальності, принцип комплексності, принцип регіональної цілісності, принцип системності.

Методи дослідження: методи першого, другого, третього та четвертого рівнів. Шість етапів процесу пізнання у сфері регіональної економіки.

Головні завдання регіональної економіки як науки. Проблеми функціонування регіональної економіки в Україні.

Закономірності, принципи і фактори розміщення продуктивних сил та формування економіки регіонів.

Закономірності розміщення продуктивних сил. Закономірність ефективного розміщення продуктивних сил. Закономірність територіального поділу праці. Закономірність економічної цілісності регіону. Закономірність територіальної комплексності продуктивних сил. Закономірність регіональної інтеграції господарства. Закономірність територіальної концентрації продуктивних сил. Закономірність зближення рівнів соціально-економічного розвитку регіонів.

Принципи збалансованості і пропорційності.

Принцип комплексного розміщення виробництва. Принцип раціонального розміщення виробництва. Принцип розміщення підприємств згідно з раціональними формами суспільної організації виробництва. Принцип збереження екологічного централізму. Фактори і критерії розміщення продуктивних сил і формування економіки регіону.

Змістовий модуль 2. Територіальна організація господарства. Регіональна економічна політика

Територіальна організація продуктивних сил.

Виробничі та невиробничі економічні зв'язки. Територіальна структура. Територіальний поділ праці (ТПП). Шість різновидів ТПП.

Енерговиробничий цикл (ЕВЦ). Цикли сучасної системи ЕВЦ. Створення територіально-виробничого комплексу (ТВК).

Промисловий центр. Промисловий вузол. Виробничий комплекс. Район. Портово-промисловий комплекс (ППК). Основні типи ППК. Науково-технологічна зона. Науково-технологічні парки (технопарки). Технополіс.

Регіон у системі територіального поділу праці. Особливості економіко-географічного положення території району.

Основні форми територіальної організації виробництва. Поняття економічного району, регіону та регіональної економіки.

Характерні засади функціонування регіональної економіки.

Ієрархія економічних районів, їх основні типи. Галузеве (спеціальне) економічне районування. Загальне (інтегральне) економічне районування. Великі (інтегральні) економічні райони. Середні (інтегральні) економічні райони. Малі райони (мікрорайони). Мережа економічних районів України.

Сутність регіональної політики.

Характеристика напрямів регіональної політики. Механізм реалізації регіональної економічної політики.

Адміністративні та економічні методи проведення державної регіональної соціально-економічної політики.

Інструменти і форми регіональної державної економічної політики. Структура механізму реалізації державної регіональної соціально-економічної політики. Програми соціально-економічного розвитку регіону.

Розробка регіональних програм.

Природний та ресурсний потенціал України.

Природно-ресурсний потенціал як економічна категорія. Характеристики природно-ресурсного потенціалу. Види структур природно-ресурсного потенціалу. Три напрями аналізу природно-ресурсного потенціалу.

Природні умови, їх вплив на формування територіальної структури суспільного виробництва. Природні ресурси. Вичерпні та невичерпні ресурси. Відновні та невідновні ресурси. Замінні та незамінні ресурси.

Ієрархічні рівні природно-ресурсних комплексів. Функції і показники економічної оцінки природних ресурсів та умов.

Економічна оцінка природних умов та ресурсів. Трудоресурсний потенціал як економічна категорія.

Природний рух населення та регіональна різниця в розміщенні та динаміці трудових ресурсів. Ринок праці: структура і динаміка.

Взаємозв'язок розміщення трудових ресурсів та розміщення виробництва.

Змістовий модуль 3. Міжгалузеві господарські комплекси

Підходи до визначення міжгалузевих господарських комплексів. Особливості структури і територіальної організації міжгалузевих господарських комплексів.

Сутність і класифікація міжгалузевих комплексів: паливно-енергетичний, металургійний, машинобудівний, хіміко-лісовий, будівельний, транспортний, комплекс галузей легкої промисловості, агропромисловий комплекс. Регіональні особливості розміщення і розвитку міжгалузевих господарських 6 комплексів.

Роль міжгалузевих господарських комплексів у соціально-економічному розвитку України.

Екологія як наука, її предмет і завдання.

Поняття, завдання та об'єкти екології. Міждисциплінарний характер екологічної науки. Рівні організації матерії та поле діяльності сучасної екології.

Структура науки про довкілля, місце екології в системі наук. Структурна схема науки про довкілля.

Основні етапи розвитку екології. Українська екологічна школа.

Змістовий модуль 4. Екологічний моніторинг. Ефективність природоохоронної діяльності

Контроль та управління якістю атмосферного повітря, води, ґрунтів. Екологічний моніторинг і його види.

Державний моніторинг навколишнього природного середовища. Загальний (стандартний) моніторинг навколишнього природного середовища. Оперативний (кризовий) моніторинг навколишнього природного середовища. Фоновий (науковий) моніторинг навколишнього природного середовища. Чотири рівні екологічного моніторингу.

Основи екологічного нормування.

Система екологічної інформації.

Економічний механізм природокористування та охорони навколишнього середовища.

Пріоритетність природоохоронних інтересів. Основні важелі управління процесом раціонального природокористування та охорони навколишнього середовища.

Організаційна структура управління природоохоронною сферою. Координація всіх природоохоронних робіт в Україні.

Правове регулювання природокористування і природоохоронної діяльності. Контроль за дотриманням природоохоронного законодавства в Україні.

Види юридичної відповідальності у сфері навколишнього середовища.

Природоохоронні заходи та принципи їх економічного обґрунтування. Розрахунки загальної ефективності природоохоронних витрат.

Економічний результат природоохоронних заходів. Показники економічної ефективності природозахисних витрат.

Економічна ефективність природозахисних заходів.

Соціальна та економічна ефективність безвідходних і маловідходних технологій. Витрати на компенсацію негативних наслідків впливу забруднення на людей та різні об'єкти.

Світовий досвід і міжнародне співробітництво у сфері охорони навколишнього природного середовища Організаційна структура управління раціональним природокористуванням та охоронного довкілля у США, Японії, Канаді.

Принципи екологічної політики економічно розвинутих країн.

Структура державного управління природоохоронними програмами. Економічні важелі управління природокористування. Економічне стимулювання природоохоронної діяльності. Міжнародне співробітництво в сфері охорони навколишнього середовища.

Основні завдання щодо вирішення глобальної екологічної кризи

4. Структура навчальної дисципліни

Змістовий модуль	Усього годин	Аудиторні (контактні) години						Самостійна робота, год		Система накопичення балів		
		Усього годин		Лекційні заняття, год		Практичні, год		о/д ф.	з/дист ф.	Теор. зав-ня, к-ть балів	Практ. зав-ня, к-ть балів	Усього балів
				о/д ф.	з/дист ф.	о/д ф.	з/дист ф.					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1	15	10	2	7	1	3	1	5	13	1	9	10
2	15	11	3	7	2	4	1	4	12	11	9	20
3	15	10	2	7	1	3	1	5	13	1	9	10
4	15	11	3	7	2	4	1	4	12	11	9	20
Усього за змістові модулі	60	42	10	28	6	14	4	18	50	24	36	60
Підсумковий семестровий контроль екзамен	30							30	30			40
Загалом	90										100	

5. Темі лекційних занять

№ змістового модуля	Назва теми	Кількість годин	
		о/д ф.	з/дист ф.
1	2	3	4
1	Предмет, метод і завдання дисципліни	3	1
	Закономірності, принципи і фактори розміщення продуктивних сил та формування економіки регіонів	4	-
2	Економічне районування та територіальна організація господарства	1	1
	Регіон у системі територіального поділу праці	2	1
	Сутність, мета і завдання регіональної економічної політики	2	-
	Природний та ресурсний потенціал України	2	-
3	Міжгалузеві господарські комплекси та регіональні особливості їх розвитку і розміщення	4	1
	Екологія як наука, її предмет і завдання	3	-
4	Екологічний моніторинг і система екологічної інформації	2	1
	Економічний механізм природокористування та охорони навколишнього середовища	2	-
	Економічна і соціальна ефективність природоохоронної діяльності	2	-
	Світовий досвід і міжнародне співробітництво у сфері охорони навколишнього природного середовища	1	1
Разом		28	6

6. Темі практичних занять

№ змістового модуля	Назва теми	Кількість годин	
		о/д ф.	з/дист ф.
1	2	3	4
1	Проблеми функціонування регіональної економіки в Україні. Фактори і критерії розміщення продуктивних сил і формування економіки регіону	3	1
2	Енерговиробничий цикл. Цикли сучасної системи ЕВЦ. Створення	4	1

	територіально-виробничого комплексу		
3	Програми соціально-економічного розвитку регіону. Розробка програм	3	1
4	Витрати на компенсацію негативних наслідків впливу забруднення на людей та різні об'єкти. Величина відвернених збитків від забруднення середовища Основні завдання щодо вирішення глобальної екологічної кризи	4	1
Разом		14	4

7. Види і зміст поточних контрольних заходів

№ змістового модуля	Вид поточного контрольного заходу	Зміст поточного контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
1	Усне опитування	Питання для підготовки: Теоретичні питання за темами 1-3 (Розділ 3 робочої програми)	Усне опитування за ЗМ1 оцінюється максимально в 1 бал	1
	Практичне завдання: Підготовка доповідей та презентацій за темами 1-3 змістового модуля 1 (Розділ 3 робочої програми)	Вимоги до виконання та оформлення: виконується у вигляді тез доповіді у друкованому вигляді з дотриманням загальних вимог	Презентація доповіді та опитування оцінюється максимально в 9 балів (оцінюється глибина розкриття теми, її актуальність; обґрунтованість відповідей на додаткові запитання)	9
Усього за ЗМ 1 контр. заходів	2			10
2	Усне опитування	Питання для підготовки: Теоретичні питання за темами 4-6 (Розділ 3 робочої програми)	Усне опитування за ЗМ2 оцінюється максимально в 1 бал. Тестування за змістовими модулями 1-2 оцінюється максимально в 10 балів	11
	Практичне завдання: Підготовка доповідей та презентацій за темами 4-6 змістового модуля 2 (Розділ 3 робочої програми)	Вимоги до виконання та оформлення: виконується у вигляді тез доповіді у друкованому вигляді з дотриманням загальних вимог	Презентація доповіді та опитування оцінюється максимально в 9 балів (оцінюється глибина розкриття теми, її актуальність; обґрунтованість відповідей на додаткові запитання)	9
Усього за ЗМ 2 контр. заходів	2			20
3	Усне опитування	Питання для підготовки: Теоретичні питання за темами 7-9 (Розділ 3 робочої програми)	Усне опитування за ЗМ3 оцінюється максимально в 1 бал	1
	Практичне завдання:	Вимоги до виконання	Презентація доповіді та	9

	Підготовка доповідей та презентацій за темами 7-9 змістового модуля 3 (Розділ 3 робочої програми)	та оформлення: виконується у вигляді тез доповіді у друкованому вигляді з дотриманням загальних вимог	опитування оцінюється максимально в 9 балів (оцінюється глибина розкриття теми, її актуальність; обґрунтованість відповідей на додаткові запитання)	
Усього за ЗМ 3 контр. заходів	2			10
4	Усне опитування	Питання для підготовки: Теоретичні питання за темами 10-12 (Розділ 3 робочої програми)	Усне опитування за ЗМ4 оцінюється максимально в 1 бал. Тестування за змістовими модулями 3-4 оцінюється максимально в 10 балів	11
	Практичне завдання: Підготовка доповідей та презентацій за темами 10-12 змістового модуля 4 (Розділ 3 робочої програми)	Вимоги до виконання та оформлення: виконується у вигляді тез доповіді у друкованому вигляді з дотриманням загальних вимог	Презентація доповіді та опитування оцінюється максимально в 9 балів (оцінюється глибина розкриття теми, її актуальність; обґрунтованість відповідей на додаткові запитання)	9
Усього за ЗМ 4 контр. заходів	2			20
Усього за змістові модулі контр. заходів	8			60

8. Підсумковий семестровий контроль

Форма	Види підсумкових контрольних заходів	Зміст підсумкового контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
Екзамен	Теоретичне завдання: два теоретичних питання	Питання для підготовки: за темами 1-12 (Розділ 3 робочої програми)	2*10	20
	Практичне завдання: ситуаційні завдання	Розв'язання ситуаційної вправи та обґрунтування висновків за результатами виконаного завдання	20	20
Усього за підсумковий семестровий контроль				40

9. Рекомендована література

Основна:

1. Бутко М.П. Регіональна економіка в модернізаційному форматі: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2020. 432с.
2. Бандурка З.І., Поченчук Г.М. Економіка: теорія і практика: навч. посіб. Чернівці: ЧНУ, 2020. 232с.
3. Воскобоева О.В., Гуєва О.Ю., Ромащенко О.С. Регіональна економіка: навч. посіб. Київ: ДУТ, 2019. 98с.
4. Дмитрієв І.А., Шевченко І.Ю. Регіональна економіка: навч. посіб. Харків: ФОП Бровін О.В., 2018. 284 с.
5. Стеченко Д.М. Управління регіональним розвитком: навч. посіб. Київ: Вища школа, 2017. 431с.

Додаткова:

1. Заяць Т.А. Відтворення робочої сили України: регіональні аспекти. Київ: Європейський університет фінансів, інформатики, менеджменту і бізнесу, 2016. 184 с.
2. Лукінов І.І. Економічна трансформації (наприкінці ХХ сторіччя). Київ: АТ "Книга", 2018. 456 с.
4. Регіональна економіка: підручник / О.М. Бандурка та ін.; за заг. ред. д-ра юрид. наук, акад. НАПрН України, проф. О.М. Бандурки, д-ра екон. наук, проф. О.В. Носової ; Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків: Золота миля, 2016. 333 с.
5. Благун І.С. Концепція конвергентного розвитку регіонів України. *Бізнес-інформ*. 2018. № 11. с. 92 - 97

Інформаційні ресурси:

1. Про стимулювання розвитку регіонів : Закон України № 2850-IV від 08.09.2005 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2850-15#Text>
2. Грицаєнко Г., Грицаєнко М. Інвестиційна привабливість України. *Agricultural and Resource Economics : International Scientific EJournal*. 2017. Vol. 3. No. 1. Pp. 80-93. URL : <https://are-journal.com>
3. Грицаєнко М.І. Соціальний капітал територіальних громад та їх об'єднань. Електронне наукове видання з економічних наук «Modern Economics». 2017. №4. С. 63-74. URL : <https://modecon.mnau.edu.ua/social-capital-of-territorial-communities-andtheirassociations/>